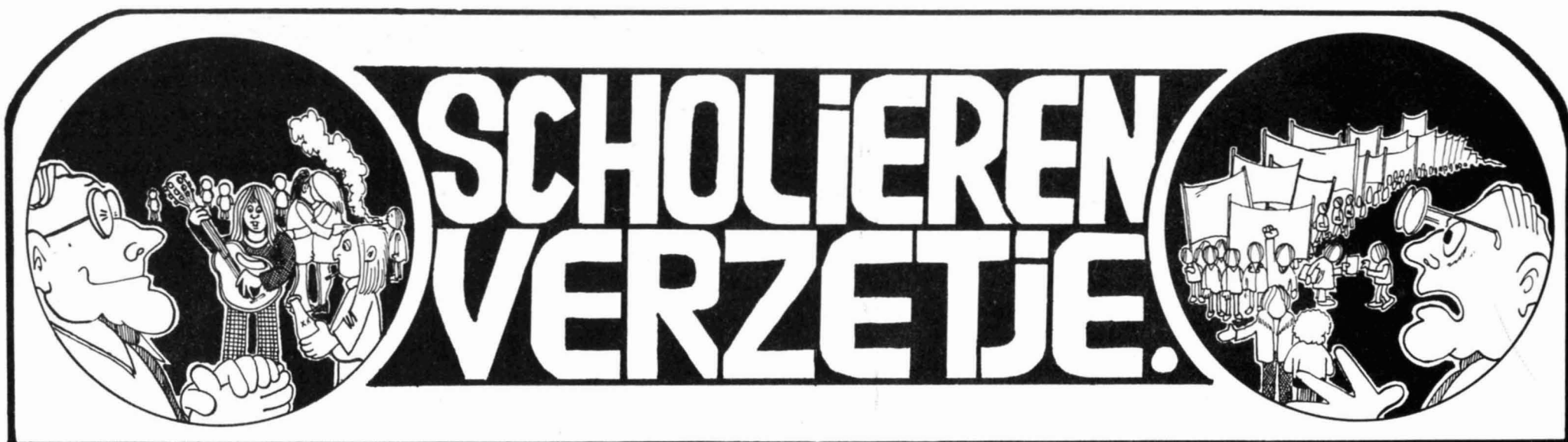

BAAL NIET AF VAN DE SCHOOL, MAAR MAAK JE WOEDE LANG EN STERK

Er wordt wat afgekankerd door scholieren die een beetje hun situatie doorhebben. Onder elkaar. Over de lessen en de manier waarop ze gegeven worden, over het huiswerk — te veel, te moeilijk, over de discipline op school, het systeem van toetsing, de koffieautomaat, over de schoolkrant — dat ie vol flauwekul staat, over de apatische houding van medeleerlingen, noem maar op. „Ik baal hiervan, ik baal daarvan. . .”

Maar let op! Baal niet af van de school. Zorg dat je niet onverschillig wordt over de dingen die op school gebeuren, want dan is je kans voorbij om er iets aan te veranderen. In het stuk „Moeder Courage” van Bertolt Brecht (van wie we in dit krantje het verhaal „Als haaien mensen waren” plaatsen in stripvorm), komt een soldaat klagen bij Moeder Courage, die marktenster is in het leger, waarin de soldaat dient. Zijn superieur, een ritmeester, drinkt het geld op dat hij als soldij verdiend had. De soldaat gaat stevig te keer, maar Moeder Courage zegt tegen hem: „Hoelang kan jij geen onrecht uitstaan? Een uur, twee? (. . .) Spaar je stem. Je zou ze nodig kunnen hebben als de ritmeester komt. Straks is hij er en ben je hees en kun je geen woord meer uitbrengen. (. . .) Je woede duurt niet lang genoeg. Jammer. Als je een lange woede zou hebben, dan zou ik ze nog willen aanvuren. Hak die hond in stukken, zou ik zeggen. Maar wat als je hem dan helemaal niet in stukken hakt omdat je voelt hoe je woede zakt? Dan sta ik daar en stort die ritmeester zich op mij.”

Die gedachte hebben we als motto voor het openingsstukje in deze krant genomen. Omdat het o.i. het belangrijkste is, wat we geleerd hebben, uit de studie die we over de problemen van scholieren hebben gemaakt, uit de gesprekken die we hebben gehouden met scholieren en docenten om deze voorstelling te kunnen maken: laat 't niet bij spontane opwellingen, bij gekanker, bij enthousiaste acties. Breng systeem in je verzet, organiseer je verzet. Ontwikkel een strategie om de apathie van je medeleerlingen stap voor stap te doorbreken.

Een docent zei ons in die gesprekken: „Om te kunnen beoordelen of een scholierenactie goed gevoerd is of niet, moet je kijken, wat er na de actie onder de meerderheid van scholieren op zo'n school overgebleven is. Hebben ze door die actie inzicht in hun situatie gekregen? Is er een vorm van organisatie overgebleven die het vervolg van de actie verzorgt en die de belangen van scholieren voortdurend in het oog houdt en de grote meerderheid van scholieren weer kan mobiliseren als dat nodig is? Wat is er aan gedaan voor en tijdens de actie om de medescholieren, vanuit het konkrete belang waarvoor gestreden wordt hun positie op school uit te leggen en de maatschappelijke functie van de school? En wat is er aan gedaan om op grond van dat groeiende inzicht een duurzame scholierenorganisatie te bouwen? Ik geef niet zoveel voor een actie die 2000 leerlingen in beweging brengt op een school, als die actie een half jaar later nog niet een concreet vervolg heeft.”

Maar om je medescholieren op een dergelijke wijze te organiseren, moet je eerst zelf 'n beetje weten, hoe de zaken in elkaar steken. Je moet weten dat de school niet toevallig is zoals ze is. Dat straffen geen hobby is van de rektor of de docenten. En dat het niet toevallig zo is, dat niemand jouw mening vraagt over de boeken, waaruit je moet leren; over de inhoud van de les. Dat je in het leerlingenparlement eigenlijk maar onbelangrijke details van het schoolgebeuren mag bediskussiëren. . .

De Arnhemse Scholieren Liga heeft een brochure uitgegeven, „En nu eruit!”, waarin je kunt lezen: Maar waarom doet een leraar nu zo? Zijn het dan allemaal mislukte politieagenten of ex-beroepsmilitairen? Het antwoord is natuurlijk nee, maar ze hebben wel met deze groepen gemeen dat ze moeten meedraaien in een systeem dat hun een bepaalde rol oplegt. Leraren worden veel te veel voorgesteld als

zelfstandige winkeliers, die zelf bepalen wat ze doen of laten in de klas. Ze zitten echter voor een zeer groot gedeelte vast aan opdrachten, eisen en verwachtingen, die het onderwijs aan hen stelt. Ze dragen wel het gezag in de klas, maar kunnen of mogen ook niet anders, ondanks zichzelf. Leraar zijn betekent: de zaak leiden, lessen geven, centraal staan, punten geven, straffen en belonen. Het komt wel voor, dat jonge leraren het op zo'n manier niet zien zitten. Ze proberen dan op 'n gelijkwaardige basis met de leerlingen om te gaan, d.w.z. op een normale manier zoals ze ook met andere mensen omgaan. Vaak echter wordt dat niet gepreimd door de direktie en worden ze dan op de vingers getikt met de mededeling „wat straffer op te treden” of „de leerlingen gedisciplineerder te laten werken”. Het overkomt leraren, die geen straf willen geven, overigens nogal eens, dat ze door de leerlingen gedwongen worden tot „disciplinaire” maatregelen, dat leerlingen er om vragen. Ze zijn immers niet anders gewend en hebben nooit geleerd om zelfstandig, zonder dwang van boven af, iets te doen.

De school is er om jou een aantal dingen te leren. Dat is niets nieuws. Maar behalve geschiedenis, wiskunde en Engels leert de school jou nog heel wat dingen meer. De school heeft n.l. de taak om jou voor te bereiden op de maatschappij waar je later in te recht zal komen. Zij doet dit op twee manieren. Ten eerste door jou de kennis en de vaardigheden bij te brengen die je nodig hebt als je later in die maatschappij een beroep gaat uitoefenen; en ten tweede door jou de ideeën en regels en uitgangspunten te leren die nodig zijn om in die maatschappij te kunnen meedraaien. Op de volgende bladzijde van dit krantje gaan we verder in op die twee functies, die de school heeft. Je zult niet alleen moeten weten wat de school nu doet met haar leerlingen en waarom,

maar je zult je gedachten eens moeten laten gaan over hoe die school er eigenlijk zou moeten uitzien.

„Op een goede school staan alleen tekenen en gymnastiek op het programma; je mag er roken en vrijen en je hoeft alleen te komen als je zin hebt.” Er zijn mensen die dik tevreden zouden zijn als de school er zo uitzag. Serieuzere ideeën over een goeie school bestaan ook:

in de Volkskrant van 2 mei '75 lezen we:

Uithoorn — Ongeveer 120 eindexamenkandidaten van het Alkwinkollege in Uithoorn houden sinds donderdagmiddag een gedeelte van hun school bezet. Ze protesteren daarmee tegen het schoolsysteem, dat naar hun mening te weinig ruimte laat voor algemene vorming van de leerlingen. „Wij eisen naast de gebruikelijke vakken ook aandacht voor vakken als filosofie, psychologie en sociologie”, aldus Dick van de Woude, woordvoerder van de leerlingen.

De leerlingen van de vijfde klas HAVO en zesde klas Atheneum richten de actie niet tegen hun eigen school, maar uitdrukkelijk tegen het systeem. Behalve meer sociale vakken willen de bezetters dat middelbare scholieren zich wat zelfstandiger in de lessen kunnen opstellen en dat de leerkracht niet altijd als de autoriteit wordt gezien. Ook het cijfersysteem bevalt de leerlingen van het Alkwinkollege niet. „De leerlingen worden nu gedwongen zich te concentreren op het halen van betere cijfers. Het sociale aspect zit helemaal in de verdomhoek. Er is te weinig tijd voor contacten buiten de school”, aldus Dick van de Woude.

Zonder wat hier boven in het kadertje staat tegen te willen spreken, zeggen wij van PROLOOG over een goeie school (en wij niet alleen): die school moet je leren om zelf dingen te onderzoeken; je moet veel informatie krijgen, zodat je je op grond daarvan een mening kunt vormen; de dingen die je leert zou je in de praktijk moeten kunnen toetsen; het moet een school zijn waar je leert samenwerken in plaats van concurreren; de leraren moeten niet tegenover de klas staan, maar samen met de leerlingen de dingen onderzoeken; die school moet je inzicht geven in je eigen si-

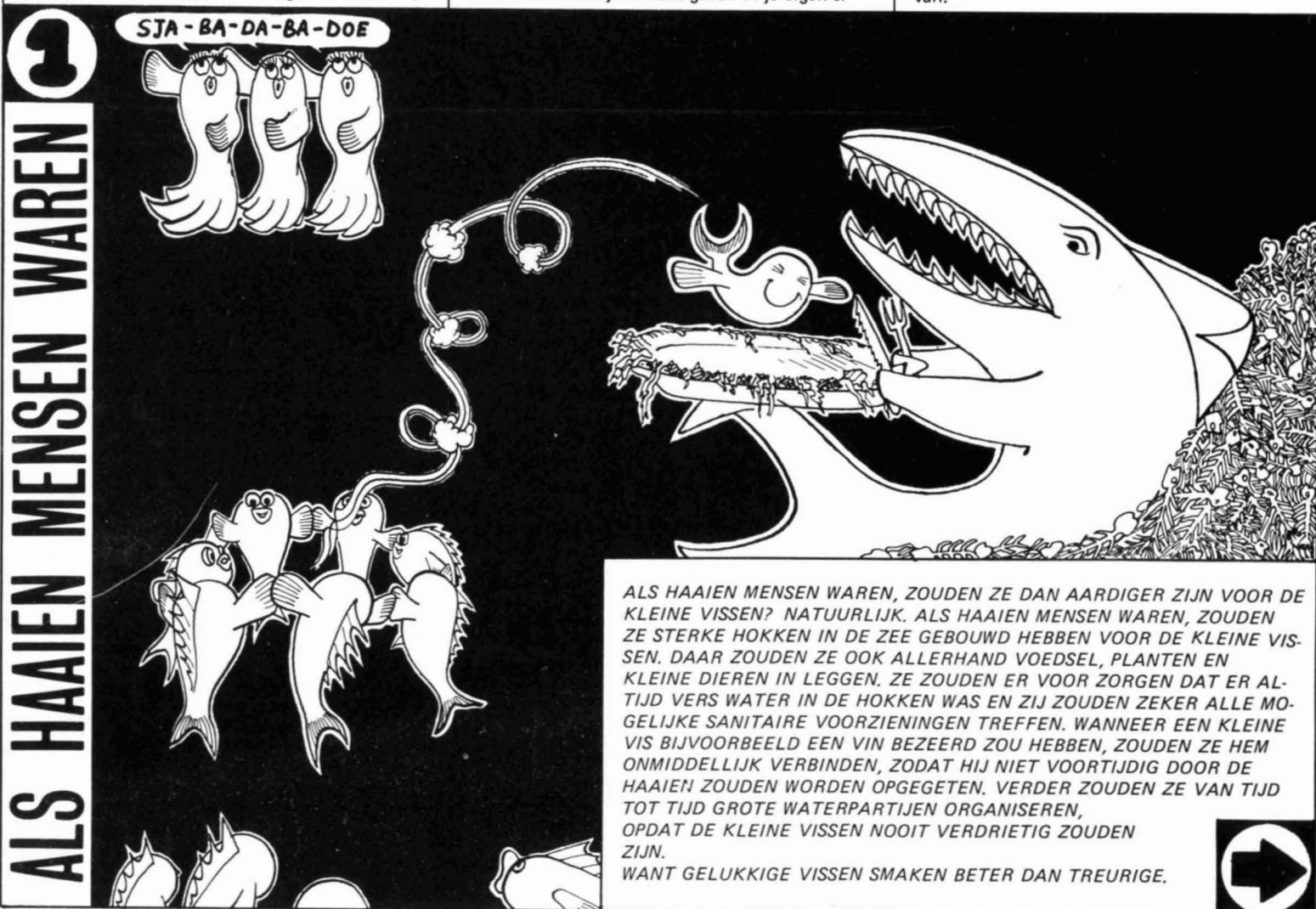
tuatie en in de totale maatschappij; inzicht in het ontstaan en de ontwikkeling van deze maatschappij; die school moet je mogelijkheden in handen geven om die maatschappij te veranderen; etc., etc.

Maar ons uiteindelijk ideaal is een school, waar de betrokkenen zelf — dus de leerlingen, de leraren en de ouders — samen bepalen wat en hoe er geleerd moet worden. En dat gebeurt niet. Dat gebeurt nu niet, want we leven nu in een maatschappij waarin niet de betrokkenen bepalen wat er gebeuren moet. Je kunt de school niet los zien van de maatschappij. Welke samenlevingsvorm je ook neemt, hij zal zijn eisen stellen aan het onderwijs. En dat is ook logisch, want waar blijf je, als mensen dingen leren waarmee ze later niet uit de voeten kunnen.

Ons probleem is nu, dat we deze - kapitalistische - maatschappij niet zien zitten. Niemand zal ontkennen dat het „nogal vreemd” is, dat wij hier meer maken dan we zelf opkuntten of nodig hebben, terwijl tweederde van de wereldbevolking honger lijdt. Dat veel mensen overspannen raken of invalide door te inspannend werk, terwijl duizenden en nog eens duizenden geen werk kunnen krijgen. Dat grote gezinnen opgepakt zitten in vochtige, tochtige miniatuurwoningen, terwijl een heel leger bouwvakkers best aan de slag zou willen. Afijn, vul zelf maar aan.

De kneep zit hem volgens ons — en wij zijn bij lange na niet de enigen — in de manier waarop geproduceerd wordt.

Er wordt niet gezamenlijk bepaald wat nodig is en hoe dat het beste aangepakt kan worden, nee, onze maatschappij is gebaseerd op een „vrije” markt-ekonomie. De kapitaalbezitters moeten vechten om een plaatsje op de markt te krijgen en te behouden. Ze moeten steeds opnieuw verhogen of goedkoper maken, anders is een andere kapitalist ze te vlug af. Daarom zijn ze gedwongen zo zoveel mogelijk winst te maken, zodat ze kunnen investeren in nieuwe fabrieken, nieuwe betere machines. Ze verzinnen de zotste reclameleuzen om de mensen dingen te laten kopen die ze helemaal niet nodig hebben. Ze moeten wel om zich te kunnen handhaven. En dat betekent een enorme verspilling van grondstoffen, van arbeid, van mensen. Al die mensen die geen kapitaal bezitten om zich ook een plaatsje op die markt te veroveren, die moeten werken voor hun loon, zijn daar de dupe van.

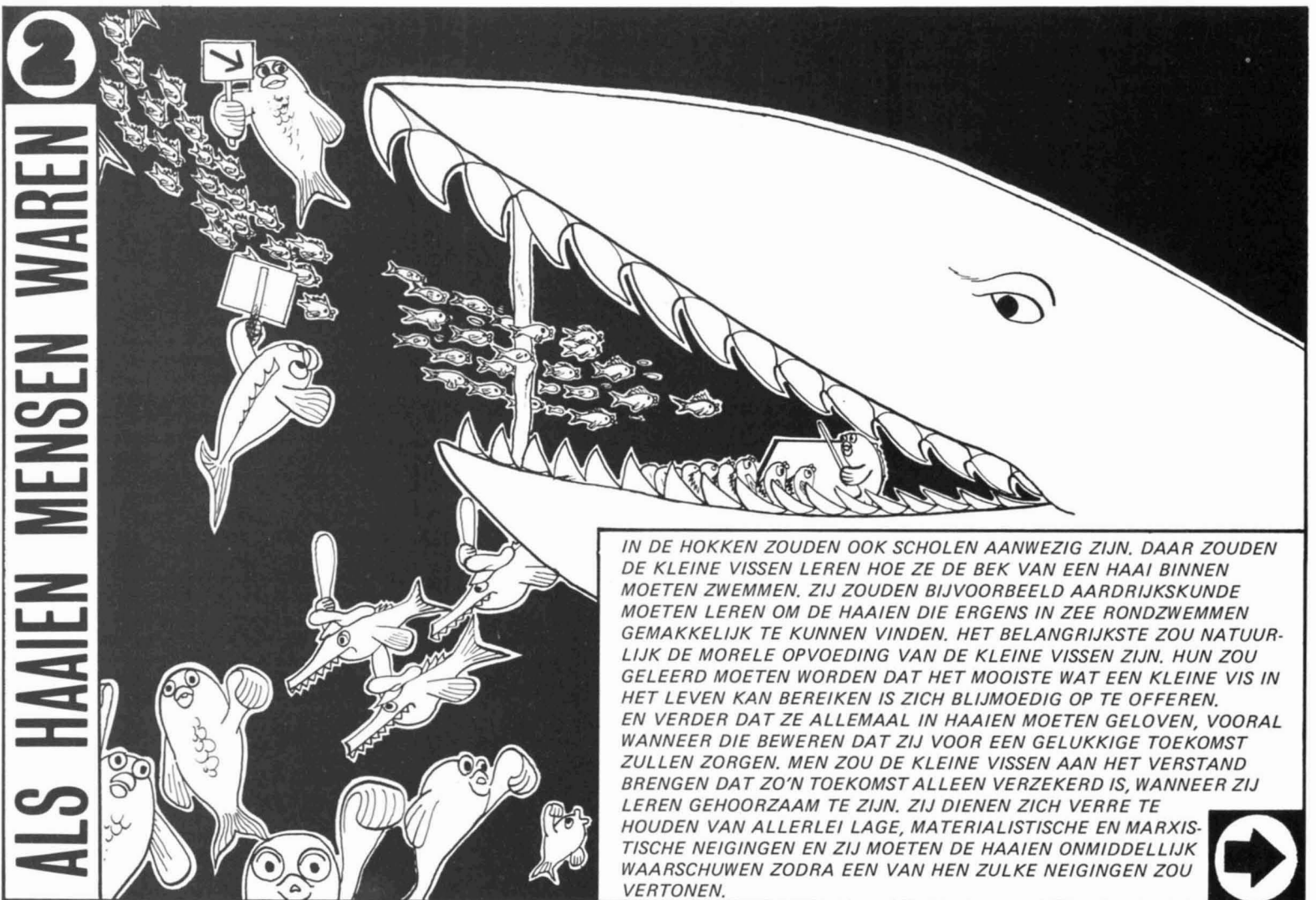

ALS HAAIEN MENSEN WAREN, Zouden ze dan aardiger zijn voor de kleine vissen? NATUURLIJK. ALS HAAIEN MENSEN WAREN, Zouden ze sterke hokken in de zee gebouwd hebben voor de kleine vissen. DAAR Zouden ze ook allerhand voedsel, planten en kleine dieren in leggen. Ze zouden er voor zorgen dat er altijd vers water in de hokken was en zij zouden zeker alle mogelijke sanitaire voorzieningen treffen. WANNEER EEN KLEINE VIS BIJVOORBEELD EEN VIN BEZEERD ZOU HEBBEN, Zouden ze hem ONMIDDELLIJK VERBINDEN, ZODAT HIJ NIET VOORTIJDIG DOOR DE HAAIEN Zouden WORDEN OPGEGETEN. VERDER Zouden ze VAN TIJD TOT TIJD GROTE WATERPARTIJEN ORGANISEREN, OPDAT DE KLEINE VISSEN NOOIT VERDRIETIG Zouden ZIJN. WANT GELUKKIGE VISSEN SMAKEN BETER DAN TREURIGE.

We hadden al gezegd, dat het onderwijs twee functies heeft. We halen ze hier voor de helderheid even uit elkaar, maar in werkelijkheid zijn ze sterk verweven.

De ene is de kwalifikatie-functie. Het onderwijs kwalificeert je voor een functie in de maatschappij. Dat betekent gewoon dat je een vak moet leren, vaardigheden moet krijgen om een beroep uit te oefenen. Om het productieproces zo efficiënt mogelijk te laten verlopen is het werk opgedeeld in deeltaken. Je maakt niet in je eentje een radio bij Philips, nee, de een maakt een draadje vast, de ander het nippeltje, etc. Dat betekent dat er maar op een heel beperkt deel van je mogelijkheden een beroep wordt gedaan. En waarom zou je ze dan meer laten leren? Dat kost maar geld en bovendien moet je ze dan later meer betalen. Het onderwijs is dus niet gericht op de optimale ontplooiing van iedereen, maar op datgene wat het productieproces op dat moment eist. Begin vorige eeuw was het productieproces nog zo simpel dat er geen onderwijs nodig was. Maar naarmate de productie ingewikkelder werd, werden de eisen die aan de arbeidskracht werden gesteld ook hoger. Maar zo vanzelf ging dat nou ook weer niet. De arbeidsorganisaties hebben moeten vechten voor de leerplicht tot 12 jaar. Zij beseften maar al te goed dat lezen en schrijven nodig was voor de strijd om hun lot in eigen handen te kunnen nemen. Op dit moment ontwikkelt het productieproces zich zo snel dat het noodzakelijk is om iedereen een algemene basiskennis te geven en niet te vroeg te specialiseren, zodat je op verschillende plaatsen zonder al te veel bijscholing ingezet kunt worden.

„Planning is creatief zijn, verkopen is creatief zijn, het programmeren van een computer is creatief zijn. Elk lid van het bedrijf dat ideeën opbrengt is creatief. En elke man die niet klakkeloos zijn functie aanvaardt zoals hij daarvoor gesteld wordt is kritisch bezig met kijken naar verbeteringen. Het begrip creativiteit wil ik derhalve gebonden zien

IN DE HOKKEN Zouden ook scholen aanwezig zijn. Daar zouden de kleine visjes leren hoe ze de bek van een haai binnen moeten zwemmen. Zij zouden bijvoorbeeld aardrijkskunde moeten leren om de haaien die ergens in zee rondzwemmen gemakkelijk te kunnen vinden. Het belangrijkste zou natuurlijk de morele opvoeding van de kleine visjes zijn. Hun zou geleerd moeten worden dat het mooiste wat een kleine vis in het leven kan bereiken is zich blijmoedig op te offeren. En verder dat ze allemaal in haaien moeten geloven, vooral wanneer die beweren dat zij voor een gelukkige toekomst zullen zorgen. Men zou de kleine visjes aan het verstand brengen dat zo'n toekomst alleen verzekerd is, wanneer zij leren gehoorzaam te zijn. Zij dienen zich verre te houden van allerlei lage, materialistische en marxistische neigingen en zij moeten de haaien onmiddellijk waarschuwen zodra een van hen zulke neigingen zou vertonen.

De school danst naar de pijpen van de bedrijven

aan de doelstelling, gericht op nut, dienstbaarheid en vooruitgang." Zo zegt een vertegenwoordiger van het bedrijfsleven in 1968, op een kongres over creativiteit op de middelbare school. M.a.w. Creatief zijn is nodig om een goede werkracht te zijn. De zich steeds sneller ontwikkelende technologie vraagt van de school dat ze de scholieren creatief maakt. Al aan het einde van de vorige eeuw schreven onderwijsvernieuwers dat je in de opvoeding en het onderwijs de creativiteit moet oproepen en ontwikkelen. Maar pas in de jaren zestig wordt creativiteit iets dat op school onderwezen wordt, en dan nog maar beperkt, d.w.z. het is niet de bedoeling dat kinderen zo creatief worden dat ze de wereld fundamenteel veranderen. Nee, ze moeten creatief zijn binnen de perken van de bedrijfsbelangen. Of zoals de bovengeciteerde vertegenwoordiger van het bedrijfsleven zei op dat kongres: „Ik had in dit verhaal graag duidelijk willen maken, dat vanuit het bedrijfsleven gezien de rol van het middelbaar onderwijs eigenlijk niet anders moet zijn, dan een zeer brede basis te vormen voor alle aspecten die in dat bedrijfsleven noodzakelijk zijn bij de ontwikkeling". (A. Stoel, hoofd afd. opleiding en personeelsvoorlichting van Hoogovens op het kongres M'68, over kunstzinnige en lichamelijke opvoeding in de Mammoetwet.)

De andere functie is de identifikatiefunctie. Identifieren is vertrouwd maken met de regels die in de maatschappij gelden. In elke samenleving zijn regels nodig, „normen en waarden". Daar is ook niets op tegen als de mensen die regels maar samen vaststellen. Maar als een systeem zo onrechtvaardig in mekaar zit als het systeem waar wij in moeten leven, waar bezit, kennis en macht zo ongelijk verdeeld zijn, dan kost het ook veel moeite om de mensen in het gareel van dat systeem te houden. Met geweld, met politie en leger, zoals bijv. in Spanje. Maar beter is het als de mensen de situatie aanvaarden zoals hij is; als ze niet beter weten. Daar zijn verschillende methodes voor, maar zeker het onderwijs speelt hierin een grote rol. Van jongsaf aan wordt je vertrouwd gemaakt met het feit dat de leraar de autoriteit is, dat hij beslist en dat hij jou niet hoeft uit te leggen waarom hij bepaalde beslissingen neemt. Je leert gehoorzaam te zijn. Je mag alleen met elkaar praten als de leraar daar toestemming voor geeft. Je wordt tegen elkaar opgezet. Je moet de beste zijn. Je leert je medemensen als minderwaardig te zien. Dus je konklusie is al gauw voor jezelf zorgen, desnoods met de elleboog.

Een aardig voorbeeldje van hoe de school leerlingen van elkaar vervreemdt en tegen elkaar opzet, uit een schoolkrant, die we toegezonden kregen. Het stuk, waaruit dit een fragment is, is geschreven door een leerling Gym. Alfa: Velen kijken eerst onder een stukje en als zij dan zien dat het door een gymnasiast geschreven is, leggen zij het terzijde. Hiervan denken weer velen, indien zij tenminste kun-

nen denken, „Bah, een gymnasiast". Als je ze dan vraagt waarom ze dat zeggen krijg je te horen dat gymnasiasten bekakt, prallertjes, intelligent en alleswetters zijn. Of zij gooien meteen hun hoogste troef op tafel, namelijk dat gymnasiasten elitair zijn. Van dit woord begrijpen ze niets en naar alle waarschijnlijkheid zijn zij ook te beroerd om het op te zoeken in een dictionaire. Als je het mij vraagt is het uit pure afgunst, omdat de gymnasiasten iets kunnen wat zij niet kunnen, dat zij dit zeggen. En als dat zo is (wat natuurlijk zo is), dan zijn de gymnasiasten inderdaad de eliten (= keur)!

De school leidt je op voor de maatschappij, maar die maatschappij wordt in vakken opgedeeld. De leraren weten van elkaar niet wat ze doen. Het verband is zoek. De maatschappij komt op die manier over als iets heel gekompliceerd, waar de „eenvoudige" mensen toch geen greep op kunnen krijgen. Men verwijst ons van Proloog dat wij niet objectief zijn. Totale objectiviteit is onmogelijk. Je moet een keuze maken, bewust of onbewust. Maar de schrijvers van de schoolboeken beweren van zichzelf dat zij objectief zijn.

Bekijk de schoolboeken eens kritisch op hun inhoud. De geschiedenis wordt voorgesteld als de geschiedenis van koningen, staatslieden, uitvinders, filosofen. Wie hebben er al het werk gedaan? De wereld wordt verdeeld in de vrije wereld, de derde wereld en de landen achter het ijzeren gordijn. Hoe vrij is die vrije wereld dan wel? Vele landen, rijk aan bodemschatten, werden ontdekt. Hoe komt het dat die rijke landen onderontwikkeld zijn gebleven? Bekijk de plaatjes in de schoolboeken eens. Vrouwen zijn moeders. Vrouwen doen het huishouden. Meisjes huilen, spelen met poppen. Jongens zijn stoer. Of deze: zet achter de volgende beroepen een cijfer in volgorde van belangrijkheid.

Vroeger was leren alleen weggelegd voor de hogere standen. Nu heeft iedereen de kans te leren wat hij wil. Als je maar wilt, dan bereik je wat. Deze ideeën worden je door de leerkrachten en de schrijvers van schoolboeken — vaak zonder dat ze het zich bewust zijn — bijna dagelijks ingepompt. Zo helpt de school eraan mee dat jij je identificeert met een onrechtvaardige samenleving.

Heeft iedereen de kans te bereiken wat hij wil? De school heeft eigenlijk nog een derde functie. **Een selectiefunctie.** De school selecteert mensen voor bepaalde functies die de maatschappij vraagt. Er is een hoeveelheid werk te doen, waar je niet geschoold voor hoeft te zijn. Er is een hoeveelheid handarbeid waar je wel geschoold voor moet zijn. Er is eenvoudig administratief werk te doen. Er zijn hoge administratieve functies te verdelen. Er is een (beperkt) aantal technici nodig. Wetenschappers. Sociologen. Het werk moet gecontroleerd worden, er zijn dus chefs nodig. Bedrijfsleiders. Van de ene soort zijn er veel nodig van de andere weinig. Het is eigenlijk net een piramide. Hoe dichterbij de top, hoe meer je verdient. Dat houdt al die mensen, die moeten werken voor hun loon en in feite hetzelfde belang hebben, verdeeld.

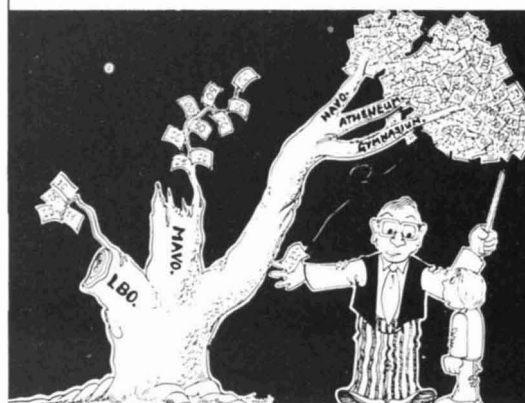
Voor al die functies bestaan opleidingen. En het onderwijs is niet de enige, maar wel de belangrijkste faktor om de mensen voor bepaalde functies uit te selecteren. Het onderwijs moet zorgen dat die piramide in stand gehouden wordt.

Die selectie hebben ze al op jou toegepast, toen je overging van de basisschool naar het V.O. en je krijgt er nog mee te maken. Als je verder gaat studeren aan een universiteit of een Hoger Beroeps Opleiding (HBO) gaat volgen, krijg je steeds meer met studierichtingen te maken met de „numerus fixus". Dit houdt in dat er te veel mensen zijn, die willen studeren, of liever, dat er te weinig plaatsen vrij zijn. De maatregel die ze dan nemen is loten. Als je geluk hebt mag je gaan studeren, heb je pech dan kan je het bij een andere richting proberen. (Dan is het natuurlijk nog maar de vraag of het je interesseert, maar het volgende jaar kan je opnieuw proberen om op de richting van je eerste keuze te komen.) Andere mogelijkheden om het verloren jaar door te komen zijn natuurlijk werken (als je een baan krijgt), in dienst gaan, of moeten, of niets doen. Je moet in ieder geval een jaar wachten om opnieuw aan de loterij mee te doen.

Dit is nog een citaat uit „En nu eruit" van de Arnhemse Scholieren Liga. Logisch zul je zeggen, dat ze er voor zorgen dat er niet te veel academici komen. Waar moeten we van eten als de maatschappij bestaat uit professoren en doktorandussen. Maar let wel: wie bepaalt of er een numerus fixus moet komen? Niet de Nederlandse bevolking, niet de mensen die belang hebben bij een opleiding, maar de doorslaggevende stem in deze heeft het bedrijfsleven.

Die selectie begint al heel vroeg. We weten allemaal dat het ene kind meer mogelijkheden heeft dan het andere om zich te ontwikkelen. Het milieu waar je uit komt bepaalt heel veel. Een kind van wie de ouders de kans hebben gehad te studeren, zal thuis al veel hebben opgestoken voor het naar school gaat. Als de ouders op vakantie naar het buitenland kunnen gaan betekent dat weer een extra ervaring voor het kind. Als je een eigen kamer hebt om rustig je huiswerk te maken; een tuin om allerlei leuke spelletjes in te doen, boeken etc. dan betekent dat dat je een grote voorsprong hebt op kinderen die gedwongen zijn temidden van lawaaiige broertjes en zusjes hun schoolwerk te doen. Van wie de ouders niet de opleiding hebben om ze te helpen.

De school gaat uit van het niveau van de mid-

denklasse. En hoe kun je in godsnaam meekomen als de juf het heeft over dingen die bij jou thuis nooit voorkomen en heel andere woorden gebruikt dan je thuis gewend bent? Zo valt al een grote groep kinderen bij het begin af. Waarschijnlijk zijn er veel onder jullie die zich herinneren dat een deel van de klas werd klaargestoomd voor havo of vwo, terwijl de rest eigenlijk aan z'n lot werd overgelaten.

Stel nou dat het je allemaal gelukt is. Je bent het voortgezet onderwijs heelhuids doorgekomen. Je hebt een vakkenpakket met een aantal mogelijkheden. Je wilt gaan studeren. Jouw vak blijkt uitverkocht. Je moet op de wachtlijst. Of je wordt uitgeloot. Je probeert een hogere beroepsopleiding. Ook vol, daar ben je te laat voor! Is dat nou recht op onderwijs voor iedereen?

De Cito-toetsen zijn ook een prachtig voorbeeld van selectie. Uit de anti-citokrante van het SOF april '75 halen we het volgende:

Percentiel-scores.

Bij de toetsing op de basisschool werkt het Cito met de z.g. percentiel-score. Het resultaat van de individuele leerling wordt niet uitgedrukt in een absoluut getal - bijvoorbeeld 6 of 8 - maar in een percentiel-score. Een percentiel is een getal tussen 1 en 100, dat aangeeft op welke plaats de betrokken leerling staat, in vergelijking met andere leerlingen in dezelfde stad of streek. Heeft Pietje in Amsterdam bijv. 53 gescoord, dan betekent dat, dat 53% van de leerlingen die in Amsterdam aan de Cito-toets heeft meegedaan, het even goed of slechter dan Pietje deed. Zo te zien, geen makkelijk uit te leggen systeem, wat voor het Cito dan ook maar meteen de reden vormt om de resultaten niet zomaar aan de ouders te verstrekken (Cito-ouderkrant pag. 8).

Omdat het vergelijkingskader steeds een bepaalde stad of regio is, kan het voorkomen dat iemand in Maastricht met de percentielscore 78 het advies krijgt om naar de HAVO te gaan, terwijl een leerling in Assen met hetzelfde resultaat een MAVO-advies krijgt.

Wat we hier in deze krant schrijven is natuurlijk niet helemaal uitgediept. We zouden veel meer willen vertellen, maar daar is de ruimte in deze krant niet toereikend voor en echt noodzakelijk is het nu ook weer niet, want er bestaat een hoop literatuur over de dingen die hier even aangestipt worden. Aan de achterkant van dit krantje staan wat suggesties. Ook in die boeken en brochures staan weer andere titels genoemd voor de doorzetters.

Een belangrijk ding moeten we nog even kwijt bij dit deel van het verhaal:

Laat je niet ontmoedigen door de analyse die wij hebben geprobeerd te geven. Denk niet dat wij dit doen omdat het toch niks is. Integendeel. We denken dat het nodig is te weten wat de oorzaken zijn van de wijze waarop het onderwijs gegeven wordt. Pas dan kun je de zaken op de juiste manier aanpakken, als je tenminste vindt dat 't moet veranderen.

Let wel: het productieproces eist steeds meer algemene kennis, eist inzicht en het vermogen op deelgebieden verbanden te kunnen leggen. Maar het is mogelijk dat mensen dat vermogen gaan aanwenden om andere verbanden te leggen, om inzicht te krijgen in hun eigen situatie en in de oorzaken daarvan. Dat ze door krijgen dat die kapitalistische maatschappij helemaal niet zo mooi is als zij wordt voorgesteld. Daar helpt de crisis op het ogenblik een handje aan mee.

DE WEG VAN "VERZETJE" NAAR "VERZET JE"

In het begin van de discussies, die mensen van PROLOOG na de voorstellingen met scholieren voeren, stellen die scholieren zich vaak op alsof hun school maar weinig problemen kent. „Bij ons op school gaat alles erg democratisch”, of „het is bij ons op school in ieder geval een stuk beter dan op andere scholen”. Wij zouden dan ook geen apart discussieprogramma voor scholieren gemaakt hebben, als in die discussies niet meer dan dat gezegd werd. Maar als je wat doorvraagt komen diezelfde tevreden leerlingen met tientallen dingen die ze niet snappen van hun school of waar ze het niet mee eens zijn. Wat we ook vaak in die discussies te horen krijgen is: „bij ons op school zou heel wat veranderd moeten worden. Maar door wie? Door die paar, die zich er voor interesseren? Die staan machteloos. De meeste leerlingen bij ons op school zijn zo apatisch als de pest. Die krijg je niet in beweging.” Dat leerlingen tegen beter weten in tevreden zijn over hun school of dat ze er zo van overtuigd zijn, dat de meerderheid van de leerlingen niet te interesseren is voor wat er op school gebeurt, dat ze hun activiteiten al staken voor ze er aan begonnen zijn, heeft natuurlijk alles te maken met wat die school met de scholieren doet, met wat de mogelijkheden van leerlingen zijn om dingen op school te kritiseren en te veranderen.

Eigenlijk heb je als scholier geen rechten. Natuurlijk kun je de politie inschakelen, wanneer de schoolleiding je naar het leven staat. En lichamelijke straffen, die vroeger een van de belangrijkste pedagogische middelen van de school waren, zijn op de middelbare school niet allemaal meer. Maar waar moet een leerling zijn recht halen, wanneer een leraar hem uit de les verwijdt of de schoolleiding hem schorst? Wat zijn zijn mogelijkheden om tegen de inhoud van de les te protesteren? Wat kan hij er aan doen, wanneer hij van de Havo teruggezet wordt naar de Mavo? In al die zaken is de scholier afhankelijk van de goede wil of de willekeur van docenten of schoolleiding. En als je dan geen mogelijkheden hebt om iets aan je situatie te veranderen maak je je graag wijs, dat er niets aan te doen is en dat het in de gegeven situatie nog niet eens zo slecht is. En je hebt niet alleen weinig mogelijkheden om als scholier iets aan je situatie te veranderen, je hebt ook nooit anders geleerd dan volzaam te zijn en te geloven, dat iedereen het beste met je voor heeft.

Als de druk zo groot wordt dat je niet anders kunt dan je verzetten, zul je merken, dat de school haar middelen heeft om jou ook dan in bedwang te houden. En het zwaarste middel is het dreigen met verwijdering van school. Dat heeft verstekkende gevolgen voor je toekomst, want zonder diploma zul je dadelijk, als je een baan gaat zoeken merken, dat men voor jouw werk niet erg veel wilt betalen. Hoe hoger je diploma, hoe beter de arbeid betaalt, die je krijgt. En geld maakt niet gelukkig, maar je hebt 't wel nodig, als je een beetje wilt wonen, 'n gezin wilt onderhouden, wat aardige dingen als een plaat of 'n boek e.d. wilt om je te ontspannen. Toch is het gebeurd en gebeurt het nog steeds (ondanks die sterke druk of juist door die druk), dat scholieren in beweging komen en hun recht eisen. Soms per klas, soms per school, soms per stad. Ze vragen om recht op invloed op de lesinhoud, om democratischer verhoudingen op school, om de afschaffing van studententops, die de mogelijkheid om te gaan studeren voor veel scholieren afsnijden. In de HAP-map over „Scholieren in beweging” staat een korte geschiedenis van het scholierenverzet in Neder-

land, waarin je kunt lezen dat die beweging op en neer gaat; dat zij nu eens lijkt uit te groeien tot een sterke landelijke beweging van scholieren, dan weer uit elkaar valt in kleine plaatselijke groepjes die een zieltogend bestaan leiden. Maar waar de scholierenbeweging lijkt af te sterven ontstaan dan weer nieuwe vitale groepen die de beweging over het dieptepunt heen helpen, en een nieuwe aanzet maken. In zo'n opgaande beweging, die dan ontstaat, bevinden we ons op dit moment. Op veel scholen organiseren scholieren zich om met elkaar de zaken aan te pakken. Vaak is het maar een kleine minderheid, die zichzelf versterkt door in een stedelijk scholierenkomitee steun te zoeken bij de gelijkgezinden op andere scholen. In de map, waar we het over hadden, staan verslagen van acties van dergelijke groepen en komitees. Daarin kun je ook lezen, dat die groepen leren van de acties die vóór hun tijd gevoerd zijn, daarin kun je lezen dat het niet zo is dat groepen scholieren die hun eigen situatie willen veranderen, elke keer weer vooraan moeten beginnen en de problemen op moeten lossen die al vele keren door andere groepen opgelost zijn.

(In de map „Scholieren in beweging” zegt 'n scholier uit Utrecht:)

„Het is natuurlijk erg leuk als er in februari een grote staking komt en zo, maar wat gebeurt er in maart? En wat gebeurt er als de aktie niet zo goed lukt? Ik denk dat we alvast vooruit moeten kijken en een plan moeten maken voor de rest van het schooljaar. Allereerst vind ik dat de aktiekomitees die nu op de scholen gevormd zijn, niet alleen moeten zorgen dat er veel mensen gemotiveerd zijn voor een aktie, maar ook dat er veel mensen gemotiveerd worden om eens wat dieper op zaken door te denken en te praten. Ze zouden moeten bekijken of en hoe dat tijdens de lessen en de pauzes, dus op school, kan en alvast uitproberen.”

In het scholierenverzet zit een duidelijke kwalitatieve groei: scholieren hebben geleerd dat ze de „apatische massa” kunnen bereiken en mobiliseren, wanneer ze in hun akties hele concrete belangen die voor alle scholieren gelden, aanpakken. Ze hebben geleerd dat je je moet wapenen tegen de te verwachten tegenaanval van schoolleiding of bestuur. (Zo gebeurde het dat een verboden schoolkrant door 40 leerlingen klandestien verspreid werd in de klassen. Toen er een van gesnapt werd, bleken ze de afspraak gemaakt te hebben, dat ie niet met de rektor zou praten, voordat de 39 anderen er ook waren.) Ze hebben geleerd de schijn democratische truk, die de scholierenbeweging in willen dammen, n.l. het leerlingenparlement, te doorzien en te gebruiken voor hun eigen zaak, als forum om met hun mening de andere scholieren te bereiken. Ze hebben geleerd pamfletten, zwartboeken, alternatieve schoolkranten te schrijven, te staken, te bezetten, te demonstreren.

„Na afloop van een les zijn enkele meisjes nog bezig hun tas in te pakken. Komt de leraar binnen, die daar les gaat geven en zegt: „schiet eens op, een twee drie.” De meisjes gaan verder en lopen de klas uit en dan zegt een van hen: „vier vijf zes”. De leraar laat haar bij wijze van straf ongeveer 5 minuten met de armen over elkaar in een bank zitten en achter elkaar vier vijf zes zeggen. Via via komt dit een jongen ter ore en hij schrijft er een stukje over in de schoolkrant. De jongen werd een week van school gestuurd na het verschijnen van het blad. Vanuit de leerlingenraad is daar toen aktie tegen gevoerd met als voornaamste argument: als de betrokken leraar zich beledigd voelt, moet hij naar de rechter stappen. De rektor heeft niet het recht om de jongen te straffen. Na twee dagen was de jongen weer op school.”

(uit „En nu Eruit”.)

Ze hebben ook geleerd dat de school maar een klein stukje van de wereld is en dat het erg moeilijk is om de school te veranderen zonder dat de maatschappij veranderd is. Je kunt even een kracht ontwikkelen om details aan de school te veranderen — een schoolkrantencensuur op te heffen, een ontslag ongedaan te maken e.d. — Maar na een tijdje krijgt de druk die vanuit de maatschappij op de school staat via het schoolbestuur, via het rooster, het toetssysteem, het naderende eindexamen, de beperkte opleiding van de leerkrachten, die niet geleerd hebben om hun onderwijs anders te geven, via de druk van de ouders op de leerlingen e.d. weer de overhand. En scholieren blijven niet eeuwig op de school. De aktievelingen van nu zitten volgend jaar op de universiteit of in het H.B.O.

(Dit schrijven scholieren uit Doorn in „Scholieren in beweging” van het NCSV.)

„Op veel middelbare scholen zijn scholieren actief rondom de leerlingenraden en schoolraden. Meestal geven deze organen, en het functioneren ervan, vaak de eerste aanleiding voor scholieren om actief te worden op school. Dat dit ook op het Revis-Lyceum in Doorn (een school voor HAVO, Atheneum en Gymnasium) het geval was zal niemand verwonderen. Maar met dit actief worden groeide in Doorn het inzicht dat de belangen van scholieren niet uitsluitend behartigd konden worden middels de zgn. gedemocratiseerde organen, maar dat hiervoor een onafhankelijke belangenorganisatie (dus een vakbond) nodig was. Dit initiatief werd ongeveer een jaar geleden genomen. Sindsdien is een actieve kern van 20 scholieren bezig met het oprichten van een Onafhankelijke Leerlingenbond. Hierbij ondervinden ze veel tegenwerking van directie en bestuur.”

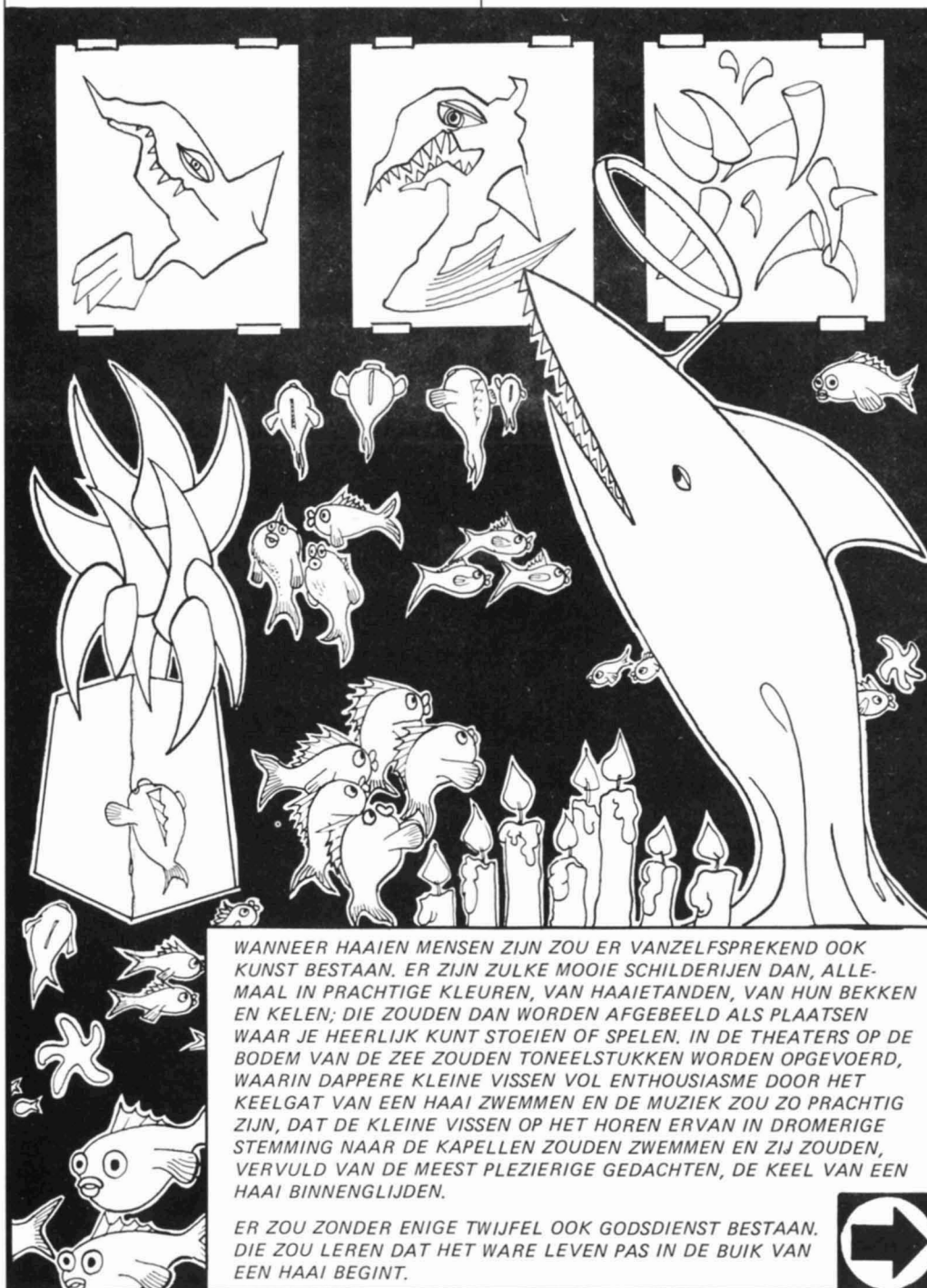
Ze hebben geleerd dat de strijd op school twee belangrijke aspecten heeft: van de ene kant af te dwingen dat de situatie op school dragelijk blijft, dat er goed onderwijs gegeven wordt en dat er marges zijn om andere informatie binnen te brengen, en van de andere kant door met die strijd aan grote groepen scholieren duidelijk te maken dat de school een onderdeel is van een onrechtvaardige maatschappij en dat de strijd voor de verandering van de maatschappij niet op school uitgevochten kan worden, maar overal aangepakt moet worden en wordt: in de fabrieken, op de kantoren, de winkels in de wijken en op scholen. En dat de strijd op school een onderdeel is van die strijd en je voorbereidt op de strijd die je later moet voeren in de maatschappij.

CENSUUR ALS PEDAGOGISCH MIDDEL...

Nog niet zo lang geleden heeft de vereniging van Katholieke schoolbesturen door juristen laten uitzoeken of censuur op schoolkranten tegen de mensenrechten was en tegen de internationale „demokratische” afspraken. Als in de westerse wereld vrijheid van drukpers zo hoog in het vaandel geschreven staat en als de rechtse politici zo veel krakeel maken over de onderdrukking van schrijvers in Rusland, wat dan als goede bestuurders te denken van schoolkrantencensuur.

Maar uit dat probleem zijn ze, door de navorsingen van de juristen, uit: de schoolkrant valt onder de pedagogische verantwoordelijkheid van de school, dus is er geen sprake van censuur. Je kunt een leraar die een opstel verbeterd toch niet van censuur beschuldigen. Als je zo'n konklusie goed beschouwt, dan wil die niet meer en niet minder zeggen, dat schoolbesturen en schoolleidingen het recht hebben om naar willekeur informatie uit de school te weren en informatie te verdraaien, als ze daar het etiket „pedagogisch” maar opplakken.

Het komt nogal eens voor dat leerlingen, die in de schoolkrant een uitstekend middel zien om hun ideeën aan de medescholieren over te dragen, worden gedwongen om een „illegaal” schoolblad op te richten, naast het bestaande. „Zo'n illegaal blad is een noodoplossing”, schrijft Henk Smeets in Jeugd en Samenleving no 11 van '75, in zijn rubriek „in de marge”: „Een schoolblad hoort eigenlijk in de school om controleerbaar te blijven, niet door schoolbestuur of ouders, maar door de leerlingen zelf. Een illegaal blad verkeert noodgedwongen in een isolement, kan maar moeilijk een open discussie voeren met zijn lezers en kan alleen uit zijn verkoopcijfers enige konklusies trekken ten aanzien van de behoefte waarin het voorziet. Worden die cijfers beïnvloed door verkoopverboden, dan zijn ook die verkoopgegevens daarvoor onbruikbaar. Illegale schoolkranten kunnen tijdelijk soelaas bieden; maar het moet natuurlijk als één van de democratische rechten beschouwd blijven worden een ongcensureerde, door de school bekostigde krant van leerlingen uit te kunnen geven. Dat vereist een redaktiestatuut, verankerd in de onderwijswetgeving.”

MAAR WE ZIJN MET VELEN...

We geven jullie hieronder een korte beschrijving van enkele organisaties van scholieren of organisaties waarin scholieren actief zijn. Wij maken er geen keuze tussen, dat kunnen jullie zelf 't beste doen. Na lezing van de rest van het krantje kun je in ieder geval vaststellen, dat wij je aanraden om je niet individueel te blijven verzetten, maar bij anderen, die voor hetzelfde vechten, steun te zoeken en zo hen te ondersteunen.

Het Socialistisch Onderwijs Front organiseert mensen in het onderwijs: studenten, vormingsleiders, scholieren, leraren. Wat wil het SOF in de scholierenbeweging? „Overal ontstaan scholierengroepen, die zich als belangrijkste taak stellen te zorgen dat scholieren vat krijgen op hun eigen situatie. Dat is een ontwikkeling waar ook het SOF zich voor in zet. Het begint al met de strijd voor voorzieningen, van drinkbare koffie tot aan een goed leerlingencentrum. Dan wordt gevochten voor vrije meningsuiting: de vrijheid om pamfletten uit te delen, de vrijheid om de communicatiemiddelen van de school te gebruiken. De censuur op het schoolblad moet afgeschaft worden. Scholieren moeten invloed krijgen op de les, en al helemaal op het huiswerk. Hun rechtspositie moet versterkt worden. Op landelijke schaal moet de strijd doorgaan tegen de studentenstops bij beroeps- en universitair onderwijs, en tegen de ontwaarding van het diploma door het langzaam opschroeven van de toelatingseisen voor vervolgonderwijs. Doe het niet alleen, zet groepen op. Zoek contact met andere scholen. Door eenheid wordt de scholierenbeweging een macht. Contactadres SOF: Kulertseweg 17, Deurne. Tel. 04930-4192.

De Nederlandse Christen-Studenten Vereniging: Het „jeugdwerkproject“ is een van de projecten waar het NCSV op dit moment onderdak aan biedt. Tientallen vrijwilligers zijn actief om een of meer van de volgende activiteiten te ontwikkelen:

- Studieweekend voor scholieren over onderwijs, 3de wereld, Oost Europa e.d.
- Beet, maandblad voor scholieren (zie literatuurlijst elders op deze bladzijde).

tuurlijst elders op deze bladzijde).

- Studiebijeenkomsten voor scholieren en docenten over onderwerpen betreffende het Nederlandse Onderwijs.
- Een 50-tal zomerkampen en „bijspijkerkampen“ (om onvoldoendes weg te werken) en reizen naar Oost Europese landen.
- Een speciale reeks onderwijsstudieuitgaven met artikelen over ontwikkelingen in het onderwijs voor 12- tot 18-jarigen.

Het Algemeen Nederlands Jeugd Verbond is een jongerenorganisatie die in sommige steden (Amsterdam, Groningen) erg actief is en veel leden heeft. Schrijf of bel naar het secretariaat: Nwe Keizersgracht 61, Amsterdam. Tel. 020-225799. Ze mengt zich nadrukkelijk in de strijd voor scholieren (bijv. in het front tegen de studentenstops), maar organiseert niet alleen scholieren, maar ook werkende jongeren.

De Vonk is de jongerenorganisatie van de Socialistische Partij en neemt deel aan het politieke werk van die partij. De Vonk richt zich niet specifiek op de schoolproblemen. Contactadres: Pieter Huibrechts, Havenstraat 19, Eindhoven. Tel. 040-115162.

Er zijn nogal wat scholieren actief in *Wereldwinkels*. Vaak groeit dat wereldwinkelwerk naar een politiek actief zijn in je eigen omgeving, bijv. op school. Als je wilt weten of er een wereldwinkel in jouw omgeving is, schrijf of bel dan naar Sjaloom, De Vork 2, Odijk, 03405-2804. Een mogelijkheid om wat gericht bezig te zijn met het onderwijs kan een *Onderwijs-winkel* bieden. Die zijn er niet zoveel als wereldwinkels en soms beperken ze zich tot activiteiten voor het basisonderwijs. De onderwijswinkel van Groningen houdt zich in ieder geval wel bezig met het Voortgezet Onderwijs. Nieuwe St. Jansstraat 38, Groningen, 050-124856.

Tekeningen: Frank Dekkers, Te Frankstraat 6, Eindhoven (040-441415)

de gemeente Eindhoven via de rechter. De Telegraaf moest zijn gelogen beschuldigingen herroepen. Dit programma is een poging om voor scholieren te kunnen spelen, ook al verbieden bestuur of schoolleiding dat (wat ons nogal eens overkomt).

Nu, najaar 1975, willen de machthebbers het hele politieke vormingstheater te grazen nemen, o.a. Nieuwe Komedie, GL2, Proloog en Sater mogen alleen nog maar spelen in de provincie waarin ze wonen en de eerste 3 groepen zullen 25 tot 40% minder subsidie krijgen. Maar we zullen met een massale steun van ons publiek ook deze aanval weerstaan. Ons recht om politiek vormingstheater te spelen is jullie recht op politieke vorming.

prullenbak konden gooien. Maar meestal kregen we met de stevige kritiek op onze scene's ook een plan voor nieuwe, veel betere. We hebben niet alleen via gesprekken, maar ook door het lezen van boeken en brochures, veel geleerd over de problemen van de school, en hoe die aan te pakken. Van die boeken en brochures, waarvan we denken dat jullie er ook wat aan kunt hebben, als je op school actief wilt zijn, drukken we hieronder een lijstje af:

1. „BEET“. Blad voor scholieren, uitgegeven door de N.C.S.V. Behandelt actuele problemen en onderwerpen m.b.t. de school en geeft verslagen van de kampen en weekends die de N.C.S.V. organiseert voor scholieren. Verschijnt 5 x per jaar, abonnement kost fl. 5,- per jaar.

2. „SCHOLIEREN IN BEWEGING“. Uitgegeven door de N.C.S.V. Studiemap over de scholierenstrijd sinds eind zestiger jaren. Geeft aantal leerzame voorbeelden over hoe op scholen acties gevoerd en al of niet gelukt zijn. Kost fl. 6,-. Schrijf voor deze map en voor „Beet“ naar: N.C.S.V., „Woudschoten“, Zeist. (03439-233).

3. „EN NU ERUIT“. Uitgegeven door de Arnhemse Scholieren Liga. Aan de hand van praktijkvoorbeelden uit het Arnhemse onderwijsgebied wordt de kritiek weergegeven zoals de A.S.L. die ontwikkeld heeft op het onderwijs. Makkelijk te lezen. Kost fl. 0,50. Schrijf naar „Willem I“, Willemsplein 1, Arnhem.

4. KRANTJE, behorend bij Proloog's „Wie wordt wijzer van het onderwijs“. Het programma, en dus ook het krantje, richt zich op onderwijzers en P.A. studenten, en heeft dus een iets andere benadering van de problematiek. Desondanks geeft het een boel informatie en is het makkelijk te lezen. Proloog, Willemstraat 72, Eindhoven (040-510236).

5. „SCHOOL EN MAATSCHAPPIJ“ deel I en II, uitgegeven door het S.O.F. Deel I geeft veel informatie over de economische achtergronden van het onderwijs, het verband tussen onderwijs en maatschappij, en de geschiedenis van het onderwijs. Het haalt zijn voorbeelden voornamelijk uit het lager beroeps-onderwijs. Voor theorievorming is het wel goed, maar vrij moeilijk te lezen.

Deel II richt zich op de havo en het vwo, en is minder theoretisch. Het behandelt de geschiedenis van het voortgezet onderwijs, recente ontwikkelingen, de mammoetwet, de positie van de leraar op school, e.d. Te krijgen in iedere goede boekhandel. Prijs per deel fl. 3,50.

6. „ONDERWIJS IN CHINA“, ook een uitgave van het S.O.F. over hoe de Chinese revolutie de beslissingen over de gang van zaken in de maatschappij bij het volk wil leggen en hoe het onderwijs in China georganiseerd is om in dat proces van maatschappelijke verandering een belangrijke rol te spelen. In de goede boekhandel te krijgen voor fl. 3,-.

7. „INLEIDING MARXISME“, uitgegeven door de „Uytbuyt“, Wageningen. Dit boekje geeft aan de hand van vrij veel concrete voorbeelden van de beginselen van de marxistische economie en enkele filosofische begrippen, een heldere analyse van de kapitalistische maatschappij. Niet al te moeilijk. Kost plm. fl. 8,-.

8. „INLEIDING IN DE MARXISTISCHE EKONOMIE“, uitgegeven door de S.U.N. Geschreven door Ernest Mandel. Behandelt de basisbegrippen van de marxistische economie. Niet al te makkelijk te lezen, maar voor de meer geïnteresseerden waarschijnlijk verhelderend. In de goede boekhandel kost het fl. 3,50.

9. KAZERNE, KERK EN KAPITAAL, uitgegeven door het S.O.F., geschreven door Bert Feis. Aan de hand van een zestal geschiedenisboeken die op zeer veel scholen gebruikt worden, wordt nagegaan hoe de informatieverstrekking op de scholen bepaald is door de ideologie van het kapitalistische systeem. Bekeken wordt b.v. hoe de boeken schrijven over de oorlog in Vietnam, de Koude Oorlog, de derde wereld, Suriname. Praktisch bruikbaar, geeft meteen achtergrondinformatie. In de goede boekhandel fl. 4,-.

10. „GESCHIEDENIS VAN HET GEWONE VOLK“, uitgegeven door het S.O.F. Geschreven door Bert Feis en Paul Offermans. Behandelt de geschiedenis zoals je haar niet in de boeken vindt. De middeleeuwen, de Gouden Eeuw en de opkomst van het kapitalisme worden behandeld in het licht van de verschuivende economische verhouding en de daarmee gepaard gaande verandering in sociale verhoudingen. Veel plaatjes, prettig om te lezen, en zeer bruikbaar om naast je geschiedenisboek op school te leggen. Kost fl. 6,- bij de goede boekhandel.

11. GESCHIEDENISBOEK, uitgegeven door Sjaloom. Een stripboek over geschiedenis voor de lagere klassen. Kost fl. 15,- bij de goede boekhandel.

12. SURINAMELOOS, uitgegeven door de N.C.S.V. Resultaat van een studieproject over Suriname. Geeft tegeninformatie tegen de op school gangbare opvattingen over Suriname en laat zo zien wat 't ware karakter van het onderwijs is. fl. 3,-. Schrijf naar het N.C.S.V., „Woudschoten“, Zeist (03439-233).

ONS RECHT IS JULLIE RECHT

PROLOOG is een groep van c.a. 40 mensen, die toneel spelen v.n.l. voor jonge mensen. We willen jullie niet zo maar een paar uurtjes zoet houden zoals veel theater- en de meeste T.V.-programma's doen en je zo de werkelijke problemen waar je mee zit te laten vergeten. Nee, we willen jullie juist door de voorstelling en de discussie na afloop met jullie nadenken en praten over de oorzaken van die problemen.

Die oorzaken liggen volgens ons in de kapitalistische maatschappij, waarin we leven. Een maatschappij die gebaseerd is op winst maken en concurrentie, een maatschappij waarin de economische beslissingsmacht, die bepalend is, bij een kleine groep van bezitters ligt, die zo haar wil op kan leggen aan de grote groep van loonafhankelijken, van onderdrukten, die door hun arbeid de winst maken. Dat systeem werkt ook in het onderwijs door.

Als je kiest voor een socialistische maatschappij,

voor een maatschappij waarin degenen die het werk doen ook de baas zijn over de organisatie en de vruchten van het werk en degenen die op school zitten een wezenlijke invloed hebben op wat ze leren, en vandaaruit kritiek hebt op de gang van zaken nu, in de bedrijven, in de buurten en in de scholen, dan vinden ze je gevaarlijk en proberen ze je activiteiten onmogelijk te maken. Je kunt het vergelijken met al je kritiek op school hebt, dan proberen ze je ook vaak te pakken.

Er zijn al veel aanvallen op Proloog geweest: pogingen om de subsidie in te trekken, een hetze van DS70 in de Telegraaf, of het verbod van schoolbesturen om Proloog op de scholen te laten spelen. Wij verwerpen ons massaal gesteund door ons publiek. Subsidie is geld van alle belastingbetalers en ook werkende jongeren, arbeiders en scholieren hebben recht op hun gesubsidieerd toneel. We dwongen de subsidie af van

Het programma „Scholierenverzetje“ hebben we gemaakt samen met ons publiek. Dat wil zeggen, dat we gedurende de tijd dat we eraan werkten — studeerden, teksten schreven, de scenes in elkaar zetten — regelmatig gesprekken hebben gehad met scholieren en leraren, over hoe we de problemen van de school zo in het toneel moesten zetten, dat scholieren die naar ons programma kijken ook hun eigen situatie erin herkennen. Dat had nogal eens als gevolg dat we scene's die we geschreven hadden, in de

ALS HAAIEN MENSEN WAREN

EN WANNEER DE HAAIEN MENSEN Zouden zijn, zouden de kleine vissen niet, zoals nu het geval is, elkaars gelijken zijn. Aan sommigen van hen zouden ambtenaren worden toegekend en zij zouden boven de anderen worden gesteld. Aan degenen die een beetje groter zijn dan de anderen zou zelfs worden toegestaan de kleineren op te eten. Dat zou alleen maar plezierig zijn voor de haaien, want dan zouden ze vaker een stevige portie naar binnen kunnen slaan.

En de voornaamsten onder de kleine vissen, degenen die een ambt bekleden, zouden erop toezien dat er orde en tucht heerste. En zij zouden schoolmeesters, officieren, hokkenbouwkundige ingenieurs etc. worden.

KORTOM, ALLEEN WANNEER DE HAAIEN MENSEN WAREN, zou er beschaving in de zee kunnen heersen.

PROLOOG
Willemstraat 72
Eindhoven
(040-510236)

www.toneelwerkgroepproloog.nl